

2. Заєць С. О., Коваленко О. А. Продуктивність пшениці озимої (*Triticum aestivum* L.) залежно від норми мінеральних добрив та позакореневого підживлення мікродобривами. *Зернові культури*. 2018. Т. 2, № 2. С. 252–260. DOI: 10.31867/2523-4544/0033.
3. Лукашук Л., Курач О., Сніжок О., Гук Л., Кучерова А. Вплив систем удобрення та догляду за посівами на продуктивність і якість зерна пшениці озимої. *Вісник аграрної науки*. 2020. Т. 98, № 10. DOI: 10.31073/agrovisnyk202010-02.

Юрченко Світлана Олександрівна

канд. с.-г. наук, доцент

ORCID ID: [0000-0002-5812-3877](https://orcid.org/0000-0002-5812-3877)

Шевченко Віктор Станіславович

ЗВО другий (магістерський) рівень

за спеціальністю Н1 Агрономія

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава

DOI

РОЛЬ ГІБРИДНОГО СКЛАДУ ОГІРКА ПОСІВНОГО В ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ҐРУНТУ

Вирощування огірка в захищеному ґрунті дає змогу отримувати ранню продукцію та зменшити залежність виробництва від погодних умов. Проте мікроклімат теплиці суттєво відрізняється від умов відкритого ґрунту: вологість повітря там вища, повітрообмін обмежений, а світла часто бракує. Тому форми, створені для відкритого ґрунту, у теплиці нерідко витягуються, погано зав'язують плоди й уражуються хворобами. Через це вибір сорту або гібрида стає одним із визначальних елементів технології: від нього значною мірою залежать урожайність, якість продукції та економічна ефективність виробництва. Навіть за дотримання всіх інших агротехнічних вимог невдало підібраний посівний матеріал не дасть змоги повністю реалізувати потенціал теплиці [4].

Для захищеного ґрунту перевагу надають гібридам F1. Завдяки гетерозису вони переважають сорти за продуктивністю, вирівняністю плодів і стійкістю до стресів. Найважливішою ознакою тепличного гібрида є партенокарпія, тобто здатність утворювати плоди без запилення. У закритому приміщенні комах-запилювачів майже немає, тож бджолозапильні форми без додаткових заходів урожаю не дають [3; 5]. Не менш важлива комплексна стійкість до хвороб, поширених у теплиці, зокрема борошнистої роси, пероноспорозу, кладоспоріозу та вірусу огіркової мозаїки. Від неї залежать кількість фунгіцидних обробок і собівартість продукції [4].

Вимоги до гібридів огірка посівного різняться також залежно від культурообороту. За тривалістю вегетаційного періоду гібриди поділяють на ранні (38–45 діб), середньостиглі (45–55 діб) та пізні (понад 55 діб). Слід

відмітити, що пізні форми в теплицях майже не вирощують. Ефективною вважають схему з двома строками посіву. У весняному обороті, що припадає на посів у лютому–березні, вирощують ранні гібриди з високою віддачою на початку плодоношення. Особливо цінні форми з букетним типом зав'язування, що формують 2–3 плоди у вузлі. Для літньо-осіннього обороту (посів у червні – на початку липня) добирають гібриди, стійкі до коливань нічної температури та скорочення світлового дня. Для них стабільність зав'язування важливіша за пікову продуктивність. Таке поєднання забезпечує безперервне надходження продукції протягом 5–6 місяців. Зокрема, гібрид Чайковський F1 придатний як для весняного, так і для літнього посіву під осінній оборот [1].

З метою оцінки впливу сортових властивостей гібридів огірка на ріст, розвиток і врожайність в умовах захищеного ґрунту було проведено дослідження. Його виконували в навчально-науковій лабораторії технологій захищеного ґрунту Полтавського державного аграрного університету протягом двох культурооборотів 2025 року: весняного та осіннього.

Об'єктом досліджень були партенокарпічні гібриди огірка Маша F1, Еколь F1, Чайковський F1 та Бйорн F1. Обліки і спостереження проводили згідно з методикою дослідної справи в овочівництві [2].

У весняному обороті найвищу врожайність сформував гібрид Еколь F1 – 12,6 кг/м², що на 1,9–3,2 кг/м² (17,8–34,0 %) більше, ніж в інших гібридів. Найнижчою вона була в Чайковського F1 – 9,4 кг/м².

В осінньому обороті врожайність більшості гібридів знизилась, у середньому з 10,7 до 8,6 кг/м². Найсильніше скоротилась урожайність Еколь F1 (на 33,3 %) та Маші F1 (на 28,7 %), помірно – Бйорна F1 (на 15,0 %). Гібрид Чайковський F1, навпаки, забезпечив дещо вищу врожайність, ніж навесні (9,8 кг/м²), і став лідером осіннього обороту. Він перевищив Машу F1 на 2,6 кг/м² (36,1 %).

У середньому за два обороти найвищу врожайність мав Еколь F1 (10,5 кг/м²), далі йдуть Бйорн F1 (9,9 кг/м²) і Чайковський F1 (9,6 кг/м²), а найнижчу мала Маша F1 (8,7 кг/м²). Найстабільнішим за оборотами виявився Чайковський F1, що узгоджується з даними оригінатора про його придатність як для весняного, так і для осіннього обороту.

Одержані результати свідчать, що для весняного обороту доцільно використовувати гібрид Еколь F1 з високим потенціалом урожайності, а для осіннього обороту гібрид Чайковський F1, який вирізняється найвищою стабільністю продуктивності за погіршення умов вирощування.

Список використаних джерел

1. Кравченко В. А. Огірок: селекція, насінництво, технології.: ЕКМО, 2008. 176
2. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / за ред. Г. Л. Бондаренка, К. І. Яковенка. Харків : Основа, 2001. 369 с.
3. Яровий Г. І., Севідов В. П. Особливості вирощування огірків у захищеному ґрунті. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В.*

Докучаєва. Серія : Рослинництво, селекція і насінництво, плодоовочівництво і зберігання. 2016. № 1. С. 172–177.

4. Юрченко С. О., Баган А. В., Сіленок І. Д., Богата І. В. Вплив мікоризного препарату на формування урожайності гібридів огірка посівного в умовах захищеного ґрунту. Аграрні інновації. 2023. № 21. С. 126–131. DOI: <https://DOI.org/10.32848/agrar.innov.2023.21.19>

Писаренко Віктор Микитович, доктор. с.-г. наук, професор
ORCID ID: (0000-0002-0184-3929)

Логвиненко Вадим Васильович, асистент
ORCID ID: (0009-0006-8299-6148)

Дерев'янка Ярослав Іванович, здобувач вищої освіти
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава

DOI

ТЕХНОЛОГІЧНА БУДОВА ҐРУНТОЗАХИСНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Збереження продуктивності чорноземів потребує технологій, які одночасно підтримують агрономічно цінну структуру, водопроникність, біологічну активність і постійне повернення органічного матеріалу. За інтенсивного механічного впливу поверхневий шар швидше втрачає агрегованість, а періоди без рослинного покриву підсилюють ризик ерозії та непродуктивного випаровування. Тому перспективним є не окремий прийом, а узгоджена система, у якій спосіб обробітку, сівозміна, удобрення та захист посівів діють як взаємопов'язані елементи. Такий підхід реалізовано у ПП «Агроекологія» Полтавської області, де тривалий виробничий досвід поєднує ґрунтозахисні й органічні засади [1].

Мета дослідження. Узагальнити технологічні складові ґрунтозахисної системи органічного землеробства ПП «Агроекологія», визначити функції кожної складової та оцінити, які з наведених кількісних показників можуть бути використані для подальшого моніторингу стану ґрунту.

Матеріали і методи. Інформаційну основу становили опубліковані відомості про розвиток господарства та міжнародні узагальнення щодо консерваційного обробітку, органічного землеробства, покривних культур і диверсифікації посівів. Показники систематизували за їх походженням: виробничі характеристики, локальні описові спостереження та зовнішні наукові орієнтири. Для чисел без первинних вибірок не розраховували статистичних похибок. Відносну різницю опору ґрунту визначали щодо значення за оранки, а співвідношення чисельності дощових черв'яків – діленням наведених величин.

Формування системи мало послідовний характер. Безполицевий обробіток під озимі культури почали застосовувати у 1975 р., наступного року його перевели на системну основу. У 1979 р. господарство відмовилося від синтетичних пестицидів, у 1980 р. – від мінеральних добрив, а з 1986 р.